

Ne muči živali!

Imovitega trgovca sin je bil Vladko. Bil je lep deček. A telesna lepota ne daje poročstva tudi za dušno lepoto. Oče je sicer skrbel za kar najboljšo vzgojo sinovo. Deček se je tudi izlahka učil, ker je bil bistre glave. Žalibog se njegovo srce ni odpiralo blažjim čuvstvom. Vladko je bil tako-le bolj na lahkost stran in imel je pogrešek, ki ga je delal ljudem odurnega in provzročal očetu skrb in žalost. Vladko je namreč rad mučil živali. Posebno rjave hrošče je trpinčil, da je bilo groza. To so sicer — kakor veste — kmetijstvu jako škodljive živalce, in prav je, da jih naglo uničujemo, a trpinčiti jih ne smemo, kakor sploh nobene živali ne!

Toda Vladko ni bil le krut proti živalim, nego povsem hladen tudi proti ljudem! Njegov oče se je trudil na vse načine, da bi blažilno vplival na sinovo srce. Če so berači prihajali v hišo, je Vladku dajal denar, da ga je nosil beračem v vežo. Toda Vladko denarja ni dajal beračem v roko, nego metal jim ga je kar pred noge; nesrečnikom ni privoščil dobre besede!

Da bi dečka odvadil grdega pregreška trdosrčnosti, je oče kupil Vladku lepega ptička. Bila je to srčkana, šegava živalca, vseni domačim v veselje. Izprva se je zdelo, da je ptiček tudi Vladku ugaial. Večkrat je deček stopil pred kletko ter opazoval dičnega ptička. Nekoč mu ponudi celo kosček sladkorja. Že je mislil Vladkov oče, da se je sin poboljšal. A kmalu se je prepričal, da se je motil, spoznati je moral, da je njegov Vladko — nepoboljšljiv!

Nekega dne je bil Vladko sam v sobi. Z zida sname kletko. Ptiček je plašno frfolel od šibice na šibico. Zdelo se je, kakor bi slutil o krutih dečkovih namerah. Vladko hitro seže z roko v kletko, bega ubogo živalco ter jo podi semtertja. Oče je vse to nekaj minut neopažen gledal pri vratih skozi steklena okna. Ko pa vzame mučilec živali palčico v roko ter začne z njo obdelovati ubogega ptička, tedaj očetu zavre kri. Naglo odpre vrata, iztrga dečku palčico iz rok, jo zdrobi na male kose in vrže na tla.

»Hudobni deček!« zakliče oče v sveti jezi ter stresa hudobneža. »Ali nimaš srca? Kako se li drzneš le dotakniti ubogega ptička? Ti si nepoboljšljiv krutež! Vsi opomini gredo pri tebi skozi eno uho noter, skozi drugo vum. Takoj odpri kletko ter izpusti ptička pod milo nebo! Trpinčil ga ne boš več!« —

Vladko je jokaje prosil, naj bi smel še obdržati ptička ter je kakor v obrambo pokril kletko z roko. Toda oče mu iztrga kletko iz rok, stopi z njo k oknu, odpre vratca ter izpusti ptička na plano. Potem zavpije na sina: »Kaj pa bo še s tabo? Povej! Gotovo še doživim sramoto, da boš celo proti človeku tako krut, kakor si zdaj proti živalim!« —

Minilo je več let. Oče Vladkov je že umrl. In prav je bilo tako; zakaj srce bi mu bilo počilo, da je videl, kaj se je zgodilo z njegovim Vladkom! Deček je padal boljbolj, kopičil krutost na krutost. Ko je do-rastel, je postal celo morilec in nekega dne so ga gnali na — morišče! Nihče ga ni miloval, ker tudi sam ni kazal usmiljenja do nikogar! —

TONE KOSEM:

Samogovor stoletnega hrasta.

to let živim in orjak sem in ne bojim se nobenega viharja.

Moj vrh se razgleduje s hriba daleč naokrog po svetu, gleda ponosno in samozavestno v daljavo . . . Pozimi, ko tu-lijajo viharji nad menoj in okrog mene, in poleti, ko se grmadijo nad menoj črni oblaki, sikajo bliski in rohne gromovi — jaz se ne ganem, mirno zrem v daljavo, širim veje v zrak . . .

Vsak dan me obleče solnce v škrlat, od jutra do večera mi pripenja svoje dragulje, da se ves leskečem.

Kakor kralj sem in ponosen sem sam nase.

In kakor kraljestvo sem, ki je v njem vse polno veselega življenja.

V mojem vejevju, prepletenem z jasnimi solničnimi žarki, prepevajo od zore do mraka ptiči. Po obžarjenih vejah se izprehajajo, se priklanjajo solncu, pojejo, se pogovarjajo med seboj in se smejejo. Igrajo se med seboj in kakor otroci se imajo radi. Časih priskaklja med nje iz smrečja veverica; s privihnjnim repkom počene na vejico, dvigne glavo, se ozira z drobnimi očmi okrog sebe in posluša petje; mnogokrat pri tem tudi zadremlje, in zdrami jo šele moj kovač žolna, ki vsako popoldne kuje v mojem vrhu.

Spomladi, ko se vsa priroda blešči od zelenja in cvetja, in dehti ves svet kakor en sam velik opojnodišeč šopek, zazvene najprvo iz mojega kraljestva kukavičine radostne pesmi . . .

Pozimi pa na svojih poletih čez hribe in doline sedajo na moje veje vrane in se krakajoč, s hripavimi glasovi prepirajo z zimo . . .

Mrzel in trd strnim take čase iz snega v zasneženo belo daljavo predse.

Ali pomlad in poletje in jesen so moje. Skozi vrata mojega kralje-stva se trumoma vračajo moji veseli pevci . . .

Sto let živim in živel bi še dlje, kraljeval bi tu na hribu, odet v škrlat solnca. Pa vem: napoči tisti čas in pride z neusmiljenim srcem in pohlepni očmi in me ubije — človek!

